

N:o 120.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till förordning om provianteringsfrilager; gifven Stockholms slott den 22 mars 1912.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om provianteringsfrilager samt besluta, att de nya bestämmelserna skola träda i kraft å den tid, Konungen bestämmer.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Theodor Adelswärd.

Förslag

till

förordning om provianteringsfrilager.

§ 1.

1. I sådan vid saltsjön belägen stad, hvarest tullkammare under tullförvaltares öfverinseende finnes inrättad, må, under förutsättning att staden förbundit sig afstå från hamnafgifter för fartyg, som anlöper stadens hamn allenast för att intaga proviant, kol eller skepps-förnödenheter för fartygets behof men utan att därstädes intaga annat gods eller lossa, efter staden af Konungen meddeladt särskildt tillstånd, från utrikes ort infördt, till proviantering och utrustning af fartyg afsedt tullpliktigt gods, med här nedan stadgade undantag, efter verkställd tullbehandling men utan tullafgifts gäldande uppläggas i särskildt magasin under godsägarens egen vård, med villkor att säkerhet ställes för belöpande tullafgift. Sådan magasinering benämnes provianteringsfrilager.

2. För brännvin och sprit af säd, potatis eller andra jordfrukter, med undantag af whisky, äfvensom för krut och andra explosiva varor må provianteringsfrilagersrätt ej åtnjutas.

§ 2.

För gods, som upplägges å provianteringsfrilager, skall, därest icke för detsamma dessförinnan utgått nederlagsafgift, betälas provianteringsfrilagersafgift efter enahanda beräkningsgrund, som gäller i fråga om förstnämnda afgift.

§ 3.

Å provianteringsfrilager liggande varor må icke underkastas förädlingsarbete eller annan bearbetning.

§ 4.

Från provianteringsfrilager må gods, fördeladt i större eller mindre partier, för proviantering eller utrustning utlämnas till fartyg under villkor,

att fartygets dräktighet icke understiger det tontal, som af Konungen i sådant afseende bestämts vid meddelandet för staden af tillstånd till åtnjutande af provianteringsfrilagersrätt, samt

att fartyget antingen utklarerat direkt till utrikes ort eller befinner sig på resa mellan utrikes orter; ankommande dock på Konungens pröfning vid nämnda tillstånds meddelande, huruvida rätt att från provianteringsfrilager intaga gods jämväl må tillkomma fartyg, hvilket inkommit från utrikes ort med destination till annan svensk hamn, äfvensom med vederbörligt svenskt måtbref försedt däckadt fiskefartyg, hvilket skall afgå till i Nordsjön eller därbortom belägen fiskeplats.

§ 5.

Gods, som från provianteringsfrilager i föreskrifven ordning utlämnas till fartygs proviantering eller utrustning, är befriadt från tullavgift.

För å provianteringsfrilager upplagdt gods, hvilket af ägaren annorledes disponeras, äfvensom för gods, som å sådant frilager undergår förskämning eller genom olyckshändelse eller eljest går förloradt, skall ägaren vidkännas belöpande tullavgift utan något afdrag; ägande Konungen bestämma, om och under hvilka villkor gods må öfverflyttas till annat provianteringsfrilager.

§ 6.

Tullavgifter, som skola utgå för varor, upplagda å provianteringsfrilager, beräknas efter de taxor och författningar, som äro gällande, då förtullningsinlaga för godset skall aflämnas.

§ 7.

De närmare bestämmelser angående provianteringsfrilager, som, utöfver hvad i denna förordning föreskrifves, för bevarande af kronans rätt eller eljest finnas erforderliga, meddelas af Konungen.

Öfvergångsstadgande.

Nådiga förordningen den 18 september 1874 angående frilager för proviantering af fartyg i Öresund må fortfarande äga tillämpning, intill dess Konungen annorlunda förordnar.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22
mars 1912.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSWÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet friherre Adelswärd anförde vidare:
För att bereda tillfälle för svenska handelsplatser vid Öresund att
deltaga i den lönande handelsrörelse, som försåg den genom sundet
passerande handelsflottan med proviant och andra förnödenheter, gafs
genom nådiga förordningen den 18 september 1874 tillstånd till inrät-
tande i Malmö, Landskrona och Hälsingborg af frilager för proviante-
ring af fartyg. Jämlikt berörda förordning berättigas handlande, som
är bosatt i någon af nämnda städer att, efter därom hos tullkammaren
på stället gjord skriftlig anmälan och på vissa, i förordningen bestämda
villkor, från nederlag uttaga gods, som ej utgör säkerhet för oguldna

*Förordningen
angående fri-
lager för pro-
viantering af
fartyg i Öre-
sund.*

afgifter, och öfverflytta detsamma till frilager i särskildt magasin under godsägarens egen vård, samt att med dessa varor, fördelade i större eller mindre partier, utan erläggande af den på varorna enligt tulltaxan belöpande tull, förse sådana fartyg af viss dräktighet, som antingen utklarerat direkt till utrikes ort eller befinna sig på resa emellan utrikes orter eller ock slutligen komma från utrikes ort med destination till annan svensk hamn, än där varorna från frilager intagas, och icke heller där inklarera.

Jämte dessa bestämmelser, som inrymmas i förordningens första paragraf, innehåller författningen, förutom straffbestämmelser för öfverträdelse af dessa föreskrifter, åtskilliga stadganden af hufvudsakligen reglementarisk natur, af hvilka de viktigaste här må beröras. Innan öfverflyttning af varor från nederlag till frilager får äga rum, skall den på varorna belöpande inkommande nederlagsafgiften vara erlagd samt fullgod säkerhet för de på varorna belöpande tullafgifter aflämnad till tullkammaren. Från nederlag till frilager får ej öfverflyttas mindre än helt kolli af emballerade eller buntade varor; och i magasin, där på frilager upplagdt gods förvaras, hvaröfver skall föras särskild frilagersjournal, må icke samtidigt andra varor vara upplagda. Då varuägaren vill från frilager till fartyg utlämna varor, skall han därom göra anmälan hos tullkammaren och behörigen styrka, att fartyget befinnes stadt på sådan resa och är af den dräktighet, som i förordningens första § stadgas. Samtidigt skall uppgifvas beskaffenhet och myckenhet af de varor, som skola utlämnas, hvarefter tullkammaren skall anordna nödig kontroll och bevakning vid varornas uttagande från frilagret och inlastning i fartyget. Med afseende å kontrollen vid godsets vidare utförsel skall iakttagas tullstadgans föreskrifter om kontrollen vid export af nederlags- och transitgoods. Öfver frilager skall tid efter annan afgifvas redovisning, därvid godsägaren skall lämna på tro och heder afgifven skriftlig försäkran, att alla i redovisningen upptagna varor utgöras af utländska, på frilagret i stadgad ordning upplagda varor. För varor, som från frilagret gå till inrikes förbrukning, skall erläggas tull enligt tulltaxan, och detsamma gäller med afseende å varor, hvilka på frilagret undergått förskämning eller genom olyckshändelse gått förlorade. Varor kunna öfverflyttas från en persons frilager till en annans i samma stad, men icke till frilager i en annan stad eller till nederlag. Om en varuägare under loppet af ett kalenderår från frilager till förbrukning inom landet utlämnar varor till myckenhet, som, beräknad efter den å varorna belöpande tull, uppgår till eller öfverstiger hvad som från frilagret lämnats till proviantering af fartyg, går varuägaren sin frilagersrätt

förlustig för framtiden. Tullkammaren åligger att — särskildt genom inventering af frilager — hålla vaksam uppsikt därå, att frilager icke missbrukas.

Före utfärdandet af ifrågavarande förordning hade Kungl. Maj:t utverkat Riksdagens medgifvande såväl därtill, att då existerande utgående nederlagsavgift eftergäfves för varor, som från frilager uttoges till proviantering af fartyg, som ock till vissa ändringar af de i § 9 mom. 1 i då gällande tulltaxeunderrättelser inrymda bestämmelserna angående villkoren för åtnjutande af tullrestitution vid utförsel af vissa af utländska råmaterialier förfärdigade inhemska tillverkningar. Dessa förändrade bestämmelser, hvarigenom proviantering jämväl med berörda tillverkningar underlättades, bestodo dels däri, att föreskriften om utförselns verifisering medelst intyg från lossningsorten eftergafs, för den händelse utförseln under iakttagande af vissa villkor skedde i fartyg om 10 nylästers dräktighet eller däröfver, dels ock däri att undantag gjordes från nyssnämnda paragrafs stadgande om vissa minimikvantiteter vid varuutförseln, i det fall att varorna exporterades för proviantering af fartyg i Öresund under förhållanden, jämförliga med dem, då utländska på frilager upplagda varor skulle vid dylik proviantering åtnjuta tullfrihet.

Bortsedt därifrån att bestämmelserna om minimidräktighet för fartyg, som provianteras eller eljest utrustas från frilager, ändrats från 10 nyläster, därå bestämmelserna ursprungligen lydde, till 30 ton, samt att då gällande stadgande om villkoren för eftergift af fordran på lossningsattest underkastats en mindre väsentlig ändring, kvarstå de stadganden med afseende å ifrågavarande frilager, för hvilka jag förut redogjort, oförändrade.

Till Kungl. Maj:t hafva emellertid inkommit åtskilliga framställningar om utsträckning till andra orter än de förut nämnda af frilagersrätt af ifrågavarande slag.

Beträffande dessa framställningar torde i detta sammanhang redogörelse behöfva lämnas endast för den, som den 3 juli 1906 inkommit från stadsfullmäktige i Marstrand.

Stadsfullmäktige i Marstrand.

I sistnämnda framställning, som jämte yttrande från magistraten i Marstrand öfverlämnats till Kungl. Maj:t af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län, anhöllo stadsfullmäktige i sagda stad, under åberopande af framställningen bilagda handlingar, bland annat, att Kungl. Maj:t täcktes tillåta, att i staden Marstrand inrättades frilager för proviantering af fartyg och fiskefarkoster, ej understigande

10 tons nettodräktighet; hvarjämte stadsfullmäktige gifvit tillkänna, att de beslutat befria från hamnavgift alla fartyg, som inkomme till Marstrand endast för att inköpa proviant och skeppsförnödenheter.

Till stöd för denna framställning anförde stadsfullmäktige i hufvudsak, att under de senare åren till Bohuslän förvärfvats en flotta af inemot 200 fiskekuttrar, som bedrefve makrill- och storsjöfiske i Nordsjön. För sin proviantering hade dessa begagnat sig af frilager, som funnes i de norska städerna, särskildt Haugesund och Egersund, hvarest de kunde köpa åtskilliga förnödenheter till afsevärdt billigare pris än i Sverige. De artiklar, som härvid i synnerhet kommit i fråga, vore kaffe, socker, gryn, ärter, sirap, te, mjöl och brännvin samt tågvirke och segelduk. Det årliga inköpet i norska hamnar skulle enligt uppgift af fiskare uppgå till omkring 1,000 kronor för hvarje kutter. Den fiskade makrillen hade till största delen försålts i Norge, hvarför det legat nära till hands att äfven där göra inköpen. Men kraftiga åtgärder hade nu vidtagits, för att makrillhandeln skulle dragas till Sverige, och ett stort bolag hade bildats för detta ändamål. Härigenom finge ett frilager en ändå större betydelse. Om fartyget seglade till Sverige för att sälja makrillen, behöfde det ju icke alls anlöpa norsk hamn, om detta icke nödvändiggjordes för proviantering. Funnes nu frilager i Bohuslän, förvärfvades hela denna betydliga handel åt svenska köpmän. Då därtill komme, att frilager funnes inrättade i städerna vid Öresund, vore ju endast fråga om en utsträckning af dessa rättigheter och ej om införandet af någon nyhet i tullagstiftningen. Det vore emellertid nödvändigt att minska det föreskrifna tontalet å fartygen till 10 tons nettotonnage, för att det nu ifrågasatta medgifvandet skulle blifva till afsevärd nytta.

Generaltullstyrelsen.

Öfver ifrågavarande framställning afgaf generaltullstyrelsen den 28 september 1908 infordradt underdånigt utlåtande, därvid fogats yttranden från tullkammaren i Marstrand, kustbevakningschefen i Hallands samt Göteborgs och Bohus län äfvensom tullförvaltaren i nyssnämnda stad.

Generaltullstyrelsen anförde för egen del därvid, bland annat, följande.

Af de infortrade yttrandena bestyrktes stadsfullmäktiges i Marstrand uppgift i fråga om fiskefartygs proviantering i Norge och inhämtades dessutom, att jämväl ett mycket afsevärdt antal från hamnar i Bohuslän till utrikes ort utklarerade fraktfartyg gjorde sina hufvudsakliga inköp af proviant i utlandet. Den handelsvinst, som härigenom tillfördes utländska köpmän, syntes enligt styrelsens åsikt rätteligen böra komma den svenska affärsverksamheten till godo; och hölle styrelsen

för troligt, att ett dylikt resultat skulle kunna åstadkommas därigenom, att vederbörande sattes i tillfälle att i sin hemtrakt inköpa de erforderliga förnödenheterna till samma eller åtminstone ungefär liknande pris som i grannländerna. Detta syntes dock endast kunna åstadkommas genom inrättande af frilager, hufvudsakligen af enahanda beskaffenhet som de på grund af gällande nådiga förordning angående frilager för proviantering af fartyg i Öresund redan befintliga.

Med afseende å läget syntes Marstrand vara den stad på ifrågasvarande kuststräcka, från hvilken frilagerstrafik lättast skulle kunna kontrolleras.

Af den underdåniga ansökningen tycktes, fortsatte generaltullstyrelsen, framgå, att, hvad fiskefartyg beträffade, endast de, som användes till fångst i Nordsjön, toge sina förnödenheter från Norge, och enligt hvad styrelsen under hand inhämtat, syntes det vara allenast den i Nordsjön fiskade makrillen, som utgjorde föremål för någon afsevärd export. Hufvudändamålet med eventuellt frilager i Marstrand skulle förty blifva att förse sistnämnda fartyg med erforderliga förnödenheter. Det skulle visserligen kunna synas innebära en orättvisa, att de fiskare, som drefve sitt yrke i Nordsjön, tillerkändes förmåner, som icke komme dem till godo, hvilka fiskade på områden, belägna närmare hemorten, men å ena sidan kunde, enligt hvad nyss framhållits, de skäl, på hvilka den underdåniga ansökningen grundats, åberopas allenast i fråga om nordsjöfiskare, och å andra sidan skulle, därest ett eventuellt medgifvande att proviantera från frilager utsträcktes att omfatta alla fiskefarkoster af viss storlek utan afseende å fångstställets belägenhet, kontrollen från tullverkets sida blifva, snart sagdt, omöjlig, åtminstone utan en högst betydlig ökning af tullpersonalen i Bohuslän.

Ej blott därutinnan, att fiskefartyg skulle tillåtas proviantera från frilager utan att därigenom beröfvas de särskilda förmåner, hvilka de åtnjöte på grund af nådiga kungörelsen den 2 juni 1882 angående vissa föreskrifter i afseende å saltsjöfisket vid kusterna af Blekinge, Skåne, Halland samt Göteborgs och Bohus län, hade stadsfullmäktige ifrågasatt utvidgning af de medgifvanden, som lämnats genom förberörda nådiga förordning angående frilager, utan jämväl därutinnan att minimidräktigheten för fartyg, som skulle få åtnjuta den nu ifrågasatta rättigheten, måtte bestämmas till 10 ton. Sådan utsträckning af förmånerna ansåge generaltullstyrelsen icke vara af beskaffenhet att från synpunkten af tullverkets säkerhet lägga hinder i vägen för nådigt bifall till den underdåniga framställningen; dock under förutsättning, att medgifvande att proviantera från frilager icke omfattade andra far-

tyg än däckade och särskildt i fråga om fiskefartyg endast dem, som vore försedda med svenskt måtbref och afginge till fiskeplatser i Nordsjön eller där bortom, samt att fartyg, oafsedt ändamålet med dess användning, icke finge, sedan det intagit gods från frilager i Marstrand, därifrån afgå annan väg än leden förbi Hamneskär direkt till hafs, likvisst med undantag för i fraktfart från utrikes ort kommande fartyg, destineradt till annan svensk hamn än Marstrand.

Huruvida blifvande frilager i Marstrand skulle under de af styrelsen ofvan angifna förutsättningar påkalla ökning af tullverkets personal, därom såge sig styrelsen icke i stånd att fälla något slutgiltigt omdöme, då all erfarenhet saknades, särskildt beträffande omfattningen af den trafik, som skulle blifva en följd af den nya institutionen. Styrelsen vore dock, i likhet med tullförvaltaren i Marstrand böjd för att tro, det någon betydligare ökning af samma personal ej skulle af sådan anledning komma i fråga.

Under hänvisning till hvad sålunda blifvit anfördt, hemställde generaltullstyrelsen, huruvida icke Kungl. Maj:t skulle tackas bifalla förevarande underdåniga framställning med de inskränkningar och under de förutsättningar i öfrigt, som styrelsen antydt; och hade generaltullstyrelsen öfverlämnat ett inom styrelsen utarbetadt förslag till förordning angående frilager i Marstrand för proviantering af fartyg.

*Landbruks-
styrelsen.*

Till följd af nådig remiss afgaf jämväl landbruksstyrelsen den 31 oktober 1908 underdånigt utlåtande i ärendet och framhöll därvid, bland annat, att under förutsättning, att i regeln lika höga pris kunde erhållas i Sverige som i Norge för den för export afsedda saltade mkrillen, det vore antagligt, att de svenskar, hvilka ägnade sig åt mkrillfisket i Nordsjön, skulle föranledas att alltmera sälja nämnda mkrill i Sverige, om frilager, på sätt nu föreslagits, inrättades i Göteborgs och Bohus län. Härigenom skulle både tid och penningar besparas åt fiskarena, hvadan frilagret komme att lända fisket till nytta. Ej blott mkrillfiskare utan också fiskare, som från västkusten ginge ut på Nordsjön eller längre bort belägna farvatten för fångst af långa m. fl. fisksorter, skulle få god nytta af den föreslagna frilagerinrättningen. Förutom de omkring 200 fiskekuttrar, som omförmäldes i den underdåniga framställningen och hvilka åtminstone till största delen inköpts från Storbritannien, hade under senare tid många fartyg af annan modell byggts i Sverige eller förvärfvats från grannländerna för idkande af fiske på Nordsjön eller längre bort. Alla dessa fiskefar-koster kunde med säkerhet antagas hafva minst 10 tons nettodräktig-

het och vore gifvetvis däckade. På dessa och i öfrigt anförda skäl tillstyrkte landtbruksstyrelsen framställningen ifråga, på sätt generaltullstyrelsen föreslagit.

Uti infordradt underdånigt utlåtande af den 22 december 1908 tillstyrkte slutligen kommerskollegium, med förmälan att kollegium intet hade att erinra mot det af generaltullstyrelsen uppgjorda förslag till nådig förordning angående ifrågakomna frilager, den underdåniga framställningen i enlighet med generaltullstyrelsens hemställan, dock under villkor att hamnafgifter icke finge uppbäras för de fartyg, som anlöpte Marstrand endast för att därstädes intaga skeppsförnödenheter för eget behof.

Kommerskollegium.

Ifrågavarande ärende blef den 20 november 1909 föredraget inför Kungl. Maj:t. Därvid anförde dåvarande departementschefen följande:

»Tullbeskattningen afser ju i stort sedt att träffa varor, som införas i landet för att där konsumeras eller eljest kvarstanna. Från beskattningen är alltså i princip undantaget reexportgods. När denna princip icke kunnat i praktiken vinna fullt beaktande, torde anledningen härtill hufvudsakligen vara att söka i saknaden af tillfredsställande garantier mot missbruk vid en utsträckt rätt till tullfri reexport af importerade varor. Handels och näringslivets intressen i förevarande fall hafva dock — jag frånser nu alldeles frågan om tullrestitution — blifvit i icke ringa mån tillgodosedda genom en inrättning, som visserligen icke direkt tillskapats i syfte att bereda lättnader vid reexport men ändock till handels och näringslivets båtnad tjänat samma ändamål. Jag syftar härmed på tullnederlaget. Nederlagsrätten består däri, att, med undantag för vissa varor, från utrikes ort infördt tullpliktigt gods kan, efter verkställd undersökning, mot en särskild afgift till kronan, nämligen en procent af det belopp, hvartill tullafgiften för godset uppgår, för en tid af högst fem år uppläggas under varuägarens och tullverkets lås, utan att tull betalas för godset, innan det uttages till inhemsk förbrukning, och *med rättighet för varuägaren att tullfritt åter utföra godset*. Genom denna varuägaren tillförsäkrade rättighet skulle ju, synes det, den princip, hvarom jag förut talade, hafva vunnit fullt beaktande. Men de inskränkande bestämmelser med afseende å nederlagsrätten, som gälla för tillvaratagande af kronans rätt, innebära dock i verkligheten i många fall afgörande hinder, för att varuägare skall kunna begagna sig af denna rätt i reexportens intresse. På nederlag må af emballerad eller buntadt gods ej uppläggas mindre än helt kolli, såvidt

Departementschefens anförande den 20 november 1909.

det från utrikes ort inkommit. Ej heller må af emballerad eller bundadt gods från nederlag till förtullning, förflyttning till annat nederlag eller till återutförsel uttagas mindre parti än helt kolli, sådant det blifvit upplagdt. Vidare är ägarens rätt att disponera öfver de å nederlaget upplagda varor inskränkt till sådana åtgärder, som afse godsets efterseende och vårdande äfvensom proftagning.

De af mig nu nämnda inskränkningar i nederlagsrätten hafva måhända mindre betydelse för engroshandeln, men spela så mycket större roll i afseende å detaljhandeln. Häremot är i stort sedt dock intet att erinra, då detaljhandeln uppenbarligen i regel icke hör hemma å ett tullupplag. Särskilda omständigheter kunna emellertid göra, att det blir af en ganska stor ekonomisk betydelse, att den tullfria reexporten af varor från nederlag möjliggöres äfven med afseende å mindre kvantiteter än de, hvari godset å nederlaget upplägges. Sådana omständigheter ansågos föreligga, då med Riksdagens medverkan handlandena i vissa städer vid Öresund bereddes tillfälle att för proviantering af fartyg anordna särskilda nederlag, under namn af frilager, därifrån varor i mindre partier kunde tullfritt åter utföras.

Af handlingarna i förevarande ärende framgår med all tydlighet, att afsevärda ekonomiska intressen af allmän och nationell natur skulle tillgodoses, om den fiskeflotta, som hör hemma på västkusten, kunde på samma gynnsamma villkor som exempelvis i de norska kuststäderna förses med proviant och utrustningspersedlar i hemlandet. Ej blott affärsverksamheten i Marstrand skulle vinna på en sådan anordning, utan det vill äfven synas, som om därigenom handeln med den af svenska fiskefartyg i Nordsjön och äfven aflägsnare vatten hämtade fisken skulle komma att fastare knytas till Sverige. Och äfven om, på grund af svårigheten att anordna en effektiv kontroll från tullverkets sida mot missbruk af en i nämnda afseende utsträckt rätt till tullfri reexport, sådan rätt måste inskränkas till ett fåtal platser, där kontrollanordningarna icke kräfva nämnvärda extra kostnader för tullverket, torde måhända annorstädes än på västkusten och i Öresund allmänna ekonomiska skäl tala för vidtagandet af en anordning, hvarigenom handeln med fartygsförnödenheter bereddes vissa exportlättnader.

De lättnader i afseende å reexport, som nederlagsinstitutionen medgifver, äro, såsom af det redan anförda framgår, icke för ifrågasvarande ändamål tillfyllest, särskildt på den grund, att tullfri reexport från nederlag i regel är begränsad till helt kolli. Att för de få fall, hvarom nu är fråga, utvidga rätten till reexport från nederlag i allmänhet till mindre partier än hvad nu är stadgadt, skulle, äfven om

hinder ur kontrollsynpunkt icke därför mötte, ändock icke vara lämpligt, enär en sådan anordning torde vålla besvär och kostnader utan däremot svarande nytta. Under sådana förhållanden synes det mig lämpligast att vid sidan af nederlaget medgifva inrättandet af ett tullupplag af den beskaffenhet, som i 1894 års frihamnskommittés betänkande benämndes provianteringsfrilager, ett frilager, hvilket som bekant icke är att förväxla med det frilager, som afsågs i Kungl. Maj:ts proposition till 1907 års Riksdag med förslag till förordningar om frihamn och frilager. Proviauteringsfrilagersrätten skulle nämligen, såsom redan angifvits, inskränkas till de för fartygs proviantering och utrustning behöfliga varor samt med afseende å dessa varor icke, utöfver hvad nederlagsrätten innebär, medföra annan befogenhet för varuägaren än att å provianteringsfrilagret mekaniskt fördela där upplagda varor. Den frilagersrätt, hvarom förmdes i 1907 års förslag till förordning om frilager, afsåg åter att åt varuägare inrymma befogenhet att å frilagret intaga gods i allmänhet, med undantag allenast för brännvin och vissa andra uppgifna varor, samt att å frilagret bearbeta där upplagda varor. I detta sammanhang tillåter jag mig erinra, hurusom inrättandet af frilagerinstitutionen vid Öresund föregicks af en framställning från Kungl. Maj:t till Riksdagen ej blott om borttagande af utgående nederlagsafgift för de varor, som från dylika frilager utfördes, utan äfven om vissa ändringar i tulltaxeunderrättelserna i syfte hufvudsakligast att vid export af vissa utaf utländskt råämne inrikes tillverkade varor af nu ifrågasvarande slag restitution af tull skulle få åtnjutas äfven för mindre kvantiteter än sådana, därför restitution i allmänhet finge äga rum. En sådan rätt till tullrestitution, däraf handlandena i städerna vid Öresund, enligt hvad jag tror mig veta, icke, åtminstone ej under de senare åren, begagnat sig, skulle naturligen icke medgifvas innehafvare af provianteringsfrilager. Desammas innehafvare skulle, i saknad af befogenhet att bearbeta där upplagda varor, ändock icke hafva någon som helst fördel af restitutionsförfarandet. På grund häraf och då utgående nederlagsafgift för från nederlag utfördt gods borttagits genom nådiga kungörelsen den 28 juni 1895, torde icke för anordnande af provianteringsfrilager påkallas någon som helst ändring i tulltaxeunderrättelserna.

Ehuru sålunda de skäl, som föranledde Riksdagens medverkan för vinnande af de i nyssnämnda proposition afsedda lättnader vid reexport, icke kunna anföras med afseende å provianteringsfrilager och ehuru detta slags frilager har en mycket nära släktskap med nederlag, hvarom stadgas i tullstadgan, synes mig dock nödigt, att, innan provianteringsfrilager vidare inrättas, hufvudgrunderna för desamma underställas Riks-

dagens pröfning och godkännande. Ty äfven om provianteringsfrilagret icke skulle komma att förete några till det yttre synnerligen väsentliga skiljaktigheter från det af ålder begagnade tullnederlaget, visa dock de förväntningar, som icke utan goda skäl kunna beträffande en och annan ort ställas å provianteringsfrilagret, att man står inför en till det inre helt ny form af tullupplag, hvars gränslinjer, huru sällan dylikt tullupplag än må komma till användning, dock icke böra i administrativ väg uppdragas. Härtill kommer, att, om, såsom jag strax skall närmare framhålla, förmån af tullfri reexport från provianteringsfrilager i vissa fall utsträcket att gälla äfven med afseende å fartyg, som är destineradt till annan inrikes hamn, man antagligen i viss mån reellt och i hvarje fall formellt rör sig på ett beskattningsområde, som är Riksdagen helt förbehållet.

I en särskild författning borde alltså enligt min mening de grundläggande bestämmelserna rörande provianteringsfrilager upptagas. De allmänna stadganden, som i öfrigt skulle reglera en sådan institution, kunde antingen införas i tullstadgan eller någon själfständig administrativ författning eller ock sammanföras med de speciella bestämmelser, som torde böra utfärdas för rätten att inrätta provianteringsfrilager å viss ort.

Innan jag går att angifva de grundläggande bestämmelser, som enligt min mening böra meddelas med afseende å provianteringsfrilager, tillåter jag mig framhålla, att enligt nådiga förordningen den 18 september 1874 å däri omförmäldt frilager icke kunna uppläggas andra varor än sådana, som redan införts å vanligt nederlag och ej utgöra säkerhet för oguldna afgifter. Själfallet utgår alltså nederlagsavgift för samtliga de varor, som exporteras från frilagret; och har till yttermera säkerhet stadgats, att, innan öfverflyttning af varor från nederlag till frilager får äga rum, skall den på varorna belöpande (inkommande) nederlagsavgift vara erlagd och godsägaren till vederbörande tullkammare hafva aflämnat fullgod säkerhet för de på varorna belöpande tullavgifter. Med de å frilagret upplagda varor, fördelade i större eller mindre partier, äger varuägaren att, utan erläggande af vidare tullavgift, förse fartyg i fart, hvarom jag förut talat, och med viss minimidräktighet, numera bestämd till 30 ton.

Gränserna för den nu ifrågasatta provianteringsfrilagerrätten blifva naturligen först och främst beroende på ändamålet med provianteringsfrilager. Detta ändamål torde, såsom af det redan anförda framgår, kunna angifvas vara att söka åt svensk affärsverksamhet i största möjliga utsträckning bevara eller inom området för denna verksamhet indraga handeln med skeppsförnödenheter å de, företrädesvis svenska,

fartyg i utrikes fart, som anlöpa svensk hamn. I den mån konkurrens med utländsk affärsverksamhet i allt fall är utesluten, föreligger naturligen icke något behof af provianteringsfrilager. Af denna anledning torde sålunda provianteringsfrilagersrätten böra inskränkas till hamnplatser vid rikets kuster. Och då härtill kommer, att nämnda rätt icke torde kunna antagas blifva af någon större ekonomisk vikt för andra än mera betydliga orter, synes mig rättigheten att inrätta provianteringsfrilager böra begränsas till städer. Och hvad beträffar dessa, alltså vid rikets kuster belägna städer, torde det af flera skäl icke kunna ifrågakomma, att provianteringsfrilagersrätt medgifves annan stad än där tullkammare under tullförvaltares öfverinseende finnes. Har sådan tullkammare icke inrättats, saknas säkerligen såväl de ekonomiska förutsättningarna för provianteringsfrilagers inrättande som ock möjligheten att utan kostnader för tullverket eller i allt fall utan allt för dryga kostnader anordna tillfredsställande kontroll vid provianteringsfrilagersrättens utöfvande.

Af sig själf torde falla att å provianteringsfrilager icke skulle få uppläggas andra varor än sådana, som kunna uppläggas å nederlag, och af dessa varor allenast de, som äro af beskaffenhet att kunna användas till proviantering och utrustning af fartyg. Däremot synes mig det mindre nödigt, att det, liksom i förordningen om frilager vid Öresund, förutsättes, att de varor, som uppläggas å provianteringsfrilager, dessförinnan skola hafva varit upplagda å nederlag. Hinder bör, enligt min mening, icke möta för den handlande, som däraf vill begagna sig, att omedelbarligen upplägga de importerade varorna å provianteringsfrilagret.

Å detta slags frilager torde utan tvifvel kunna tillämpas i hufvudsak de bestämmelser, som nu gälla i fråga om nederlag, naturligtvis med de afvikelser, som betingas af rätten att från provianteringsfrilagret tullfritt reexportera äfven mindre partier än helt kolli. Den inkommande nederlagsafgiften, en procent å belöpande tullafgift, lär sålunda böra erhålla sin motsvarighet i en inkommande provianteringsfrilagersafgift, såvidt för varor, som å frilagret uppläggas, ej dessförinnan utgått nederlagsafgift.

Rätten att proviantera och utrusta fartyg från provianteringsfrilager skulle, såsom redan antydts, gälla fartyg i utrikes fart. I likhet med hvad gäller i afseende å frilager vid Öresund, torde något absolut hinder icke böra uppställas för proviantering och utrustning från provianteringsfrilager af fartyg, som, kommande från utrikes ort, anlöper provianteringsfrilagershamn på resa till annan svensk hamn.

Medgifvande i sådant afseende torde dock för hvarje gång, fråga om inrättande af provianteringsfrilager förekommer, böra göras beroende på Kungl. Maj:ts särskilda tillstånd.

Likaledes lär det få bero på de lokala förhållandena, hvar gränsen med afseende å dräktigheten af fartyg, som må förses med proviant och andra utrustningspersedlar från provianteringsfrilager, skall dragas. Den från Marstrand lämnade utredningen synes mig tyda på, att en allmän bestämmelse i sådant syfte skulle vara mindre lämplig.

De bestämmelser rörande provianteringsfrilager, som jag nu angifvit såsom mer eller mindre lämpade att inflyta i en allmän författning om provianteringsfrilager, äro icke från min sida att betrakta annorlunda än såsom förslagsvis uppgjorda. I frågans nuvarande läge synes det mig nämligen lämpligast att, innan Eders Kungl. Maj:ts beslut i ämnet påkallas, åt den sakkunniga myndigheten, generaltullstyrelsen, uppdraga att uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med fullständigt författningsförslag i ämnet. Denna myndighet lär då ock taga under öfvervägande, huruvida, i likhet med hvad förhållandet är i städerna vid Öresund och stadsfullmäktige i Marstrand själfva erbjudit sig, för rätten till provianteringsfrilager i allmänhet skall stadgas skyldighet för vederbörande stad att afstå från hamnavgifter för fartyg, som besöker stadens hamn allenast i ändamål att där proviantera. Likaledes lär vid författningsförslagets uppgörande komma att pröfvas, huruvida bestämmelserna om provianteringsfrilager böra omedelbarligen tillämpas å frilager i städerna vid Öresund eller om de därutinnan gifna stadgandena böra gälla, intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnar.»

På grund af statsrådets hemställan anbefallde Kungl. Maj:t där-
efter generaltullstyrelsen att uppgöra och till finansdepartementet inkomma med förslag till allmänna bestämmelser för provianteringsfrilager.

Generaltull-
styrelsens
skrifvelse den
11 februari
1910.

Med underdånig skrifvelse den 11 februari 1910 har generaltullstyrelsen öfverlämnat dylikt förslag. Rörande detsamma har generaltullstyrelsen i sin underdåniga skrifvelse bland annat anfört följande.

Till en början ansåge sig styrelsen böra förutskicka, att styrelsen utgått från den förutsättningen, att de för provianteringsfrilager erforderliga stadganden af mera allmän natur, hvilka icke förekomme i den förordning angående dylikt tullupplag, som vore afsedd att efter Riksdagens hörande utfärdas, komme att sammanföras i en af Kungl. Maj:t utfärdad administrativ författning, under det att de mera speciella föreskrifterna skulle i de särskilda fallen af Kungl. Maj:t lämnas vid

meddelande af tillstånd för viss stad att komma i åtnjutande af provianteringsfrilagersrätt.

Ändamålet med provianteringsfrilager hade angifvits vara önskan att åt svensk affärsverksamhet i största möjliga utsträckning bevara eller inom området för denna verksamhet indraga handeln med skeppsförnödenheter å de fartyg i utrikes fart, som anlöpte svensk hamn. Till vinnande af berörda ändamål borde tydligen i väsentlig mån bidraga, om fartyg, som besökte svensk hamn allenast för intagande af förnödenheter för besättning, medförda resande och fartyg, blefve befriadt från hamnafgift. Då härtill komme att i dylikt fall fartyg redan vore befriadt från erläggande af de till statsverket ingående lastpenningarna och fyr- och båkafigifterna, hade styrelsen icke tvekat att, för vinnande af bästa möjliga resultat af provianteringsfrilagersrörelsen, i sitt förslag såsom villkor för erhållande af provianteringsfrilagersrätt intaga skyldighet för vederbörande stad att uti ifrågavarande fall afstå från hamnafgift.

Då departementschefen ansett mindre nödigt att, såsom i förordningen om frilager vid Öresund förutsattes, de till uppläggning å provianteringsfrilager afsedda varor skulle dessförinnan hafva varit upplagda å nederlag, utan funnit hinder icke böra möta för varors uppläggande omedelbart å provianteringsfrilager, hade för styrelsen vid förslaget utarbetande gällt att undersöka, hvilka af de i tullstadgan förekommande allmänna bestämmelser rörande nederlag vore af beskaffenhet att böra i förslaget inflyta. I detta afseende skulle visserligen kunna råda olika meningar, men, då styrelsen, i öfverensstämmelse med departementschefens gjorda antydan, ansåge, att det författningsförslag, som komme att underställas Riksdagens godkännande, borde innehålla allenast hufvudgrunderna för provianteringsfrilager och att i detsamma borde uppdragas gränslinjerna för dylikt tullupplag, hade styrelsen funnit sig böra vid förslaget upprättande följa den grundsatsen, att i förslaget icke skulle intagas flera föreskrifter än sådana, som vore nödvändiga för bestämmande i stort sedt af begreppet provianteringsfrilager.

Sålunda hade styrelsen från tullstadgans bestämmelser rörande nederlag till förslaget öfverfört de i § 62 mom. 2 — i dess dåvarande lydelse — och § 68 gifna föreskrifterna angående förbud mot vissa varors uppläggning och angående särskild afgift. Beträffande provianteringsfrilagersafgiften hade styrelsen ansett lämpligt, att i fråga om dess beräkningsgrund hänvisades till tullstadgans föreskrifter om nederlagsafgift, då den förstnämnda gifvetvis borde utgå med enahanda belopp, som nederlagsafgiften i motsvarande fall. Öfriga af tullstadgans be-

stämmelser angående nederlag, hvilka vore af beskaffenhet att böra finna motsvarighet i bestämmelserna rörande provianteringsfrilager, syntes styrelsen, såsom mer eller mindre direkta ordningsföreskrifter, afseende kronans säkerhet, böra inflyta bland de stadganden, som Kungl. Maj:t komme att i administrativ väg utfärda.

Det torde visserligen kunna ifrågasättas, huruvida icke t. ex. sådana bestämmelser som de i tullstadgans § 66 mom. 2 och § 86 förekommande stadgandena om förlust efter viss tid af rätt att å nederlag upplägga gods samt om maximitid för varas kvarliggande å nederlag borde upptagas i förordningen om provianteringsfrilager såsom ägnade att bestämma gränserna för provianteringsfrilagersrätten, men styrelsen hade icke funnit skäl att i någotdera fallet göra hemställan härom. Det förra stadgandet, som stode i samband med de i §§ 31 och 32 tullstadgan förekommande ordningsföreskrifter, hade nämligen på grund af sin natur af styrelsen ansetts utgöra en sådan ordningsföreskrift, som i fråga om provianteringsfrilager lämpligen borde upptagas bland nyssnämnda administrativa stadganden, och beträffande intagande i författningsförslaget af bestämmelse om maximitid för varas kvarliggande funnes härför ej den anledning, som i fråga om nederlag betingades däraf, att de kvarliggande varorna kunde utgöra pant för tullen å annat från nederlaget uttaget gods.

Från förordningen angående frilager vid Öresund hade styrelsen till förslaget öfverfört några bestämmelser, som af styrelsen ansetts så nära angå begränsningen af begreppet provianteringsfrilager, att desamma möjligen borde tillhöra det författningsförslag, som skulle underställas Riksdagens pröfning, ehuru sådant icke direkt af departementschefen angifvits. I § 1 hade sålunda införts det villkor för varas uppläggande å provianteringsfrilager, att säkerhet skulle ställas för belöpande tullafgift. De närmare bestämmelserna rörande sådan säkerhet syntes emellertid böra af Kungl. Maj:t i ofvannämnda stadganden meddelas. Vidare hade i § 5 angifvits det enda fall, då provianteringsfrilagersgods vore befriadt från tullafgift, samt uttryckligen förklarats, att beträffande dylikt gods icke vore medgifven motsvarande frihet från tullafgift, som enligt § 71 tullstadgan åtnjötes i fråga om nederlagsgods, hvilket genom olyckshändelse gått förloradt eller undergått förskämning. Detta förklarande hade formulerats så, att skyldighet att betala tull åläge varuägare äfven om godset gått förloradt på annat sätt än genom olyckshändelse, t. ex. om det blifvit bortstulet. Denna olikhet vore betingad af de friare formerna för provianteringsfrilager och den med anledning

däraf betydligt minskade möjligheten för tullverket att kunna utöfva effektiv kontroll däröfver, att underslef i omförmälda fall icke ägt rum. Därjämte hade i § 6 angifvits, att tullaavgifterna i förekommande fall skulle beräknas efter de taxor och författningar, som vore gällande, då förtullningsinlaga skulle aflämnas. Bestämmelserna, då detta borde ske, torde tillhöra de oftanämnda stadgandena.

Slutligen ville styrelsen i fråga om tillämpningen å frilager i städerna vid Öresund af de blifvande nya bestämmelserna om provianteringsfrilager tillägga, att dessa visserligen enligt styrelsens mening borde gälla samtliga provianteringsfrilager och således äfven de redan i Malmö, Landskrona och Hälsingborg befintliga, men att det ej, innan affattningen af desamma — såväl de nu ifrågavarande som de administrativa — blifvit beslutad, kunde bedömas, i hvad mån de för frilagren i sagda tre städer nu gällande, i förordningen den 18 september 1874 meddelade föreskrifter komme att afvika från de blifvande bestämmelserna om provianteringsfrilager. Nämnda förordning torde därför böra gälla till dess, efter dessas utfärdande, Kungl. Maj:t i vederbörlig ordning meddelat beslut rörande provianteringsfrilagren i Malmö, Landskrona och Hälsingborg.

I underdånigt utlåtande den 8 april 1910 har kommerskollegium förklarat sig icke hafva något att erinra mot generaltullstyrelsens förslag till författning i ämnet, innehållande hufvudgrunderna för ifrågavarande slags tullupplag.

Kommerskollegium.

Det ändamål, som är afsedt att vinnas med det föreslagna provianteringsfrilagret, synes mig vara all anledning att från statens sida söka befrämja. Det ligger härvid utan tvifvel närmast till hands att för ändamålet söka på tullagstiftningens område bereda lättnader för handeln med förnödenheter för fartygs proviantering. Gifvet är nämligen, att vår nuvarande tullagstiftning icke erbjuder tillräckliga möjligheter för tillgodoseende af syftet med de i ämnet gjorda framställningarna. Så kommer ej heller att blifva förhållandet, äfven om de förslag till förordningar om frilager och om tullrestitution i vissa fall vid återutförsel af utländsk vara, hvilka jag denna dag föreslår Eders Kungl. Maj:t att förelägga Riksdagen, skulle blifva godkända. Hvad frilagret beträffar, lämpar sig detta af skäl, som i förenämnda yttrande till statsrådsprotokollet den 20 november 1909 af dåvarande chefen för finansdepartementet blifvit närmare utvecklade, icke att fylla de uppgifter, som man

Departementschefen.

afsett med det föreslagna provianteringsfrilagret. Detsamma gäller, ehuru af andra skäl, äfven beträffande den ifrågavarande formen af tullrestitution. Detta institut är afsedt att stödja och befordra transitohandeln; bestämmelserna rörande detsamma äro också afpassade hufvudsakligen för grosshandeln. Det är därför redan af detta skäl mindre väl ägnadt att ersätta det föreslagna provianteringsfrilagret, som har sina hufvudsakliga uppgifter att fylla i detaljhandelns tjänst.

Under anförda förhållanden återstår, därest man vill befordra syftet med de gjorda framställningarna, allenast att, såsom också blifvit föreslaget, åvägabrinda en särskild författning, ett särskildt institut för ändamålet. De allmänna grunderna för en lagstiftning på detta område, som af min företrädare i ämbetet skisserats, och som också i hufvudsak blifvit följda i det af generaltullstyrelsen utarbetade författningsförslaget, hafva i allmänhet icke gifvit mig anledning till erinran.

I några punkter har jag emellertid underkastat det af generaltullstyrelsen utarbetade förslaget viss förändring.

Enligt förslaget skulle varor få från provianteringsfrilager för proviantering eller utrustning utlämnas till fartyg under villkor, bland annat, att vederbörande fartyg antingen utklarerat direkte till utrikes ort eller befunne sig på resa mellan utrikes orter. På Kungl. Maj:ts pröfning vid meddelande af tillstånd för särskild plats till åtnjutande af provianteringsfrilagerrätt skulle därjämte ankomma, huruvida rätt att från provianteringsfrilager intaga gods jämväl skulle tillkomma fartyg, hvilket inkommit från utrikes ort med destination till annan svensk hamn. Det har emellertid, med rätta, anmärkts mot detta stadgande, att detsamma skulle i viss mån omöjliggöra uppnåendet af det ändamål, som afsetts med framställningen om rätt att i staden Marstrand inrätta provianteringsfrilager. Med denna har ju nämligen åsyftats bland annat att förmå de bohuslänska fiskare, hvilka bedrifva sitt fiske i Nordsjön, att utan anlöpande af utländsk hamn från fiskeplatserna återvända direkt till hemorten för att där försälja sin fångst. För att detta och därmed sammanhängande ändamål med inrättandet af ett provianteringsfrilager i Marstrand eller annan ort med samma belägenhet icke må blifva förfeladt, torde nu ifrågavarande bestämmelse böra ändras därhän, att det icke stadgas såsom undantagslöst att utrikes ort beröres af resan. Jag har tänkt mig såsom naturligast för undvikande af den antydda olägenheten med det föreliggande förslagets formulering att en särskild anordning träffas för fiskeresorna till Nordsjön. Lämpligast synes saken ordnas så, att det skall ankomma på Kungl. Maj:ts pröfning jämväl huruvida

fiskefartyg, som skola afgå till Nordsjön eller därbortom belägna fiskeplatser, må medgifvas rätt att för proviantering eller utrustning erhålla varor från provianteringsfrilager. Sådant tillstånd torde emellertid endast böra meddelas sådana fiskefartyg, som äro däckade och försedda med vederbörligt svenskt måtbref.

För att bringa förslaget i öfverensstämmelse med tullstadgans bestämmelser om nederlag i § 62, sådant detta författningsrum lyder enligt kungörelse den 2 december 1910, har den jämkningen blifvit gjord i generaltullstyrelsens förslag, att whisky icke undantages från provianteringsfrilagersrätt.

Såsom generaltullstyrelsen i sitt utlåtande angående det afgifna förslaget anført, torde nu förevarande hufvudbestämmelser angående provianteringsfrilager böra gälla samtliga provianteringsfrilager i riket. Jag delar emellertid också generaltullstyrelsens mening därom, att förordningen den 18 september 1874 angående frilager för proviantering af fartyg i Öresund tillsvidare bör förblifva gällande för de redan befintliga provianteringsfrilagren i Malmö, Landskrona och Helsingborg. Det kräfves ju alltid någon tid, innan de särskilda administrativa bestämmelser, som för nämnda städers vidkommande äro erforderliga till den allmänna förordningens komplettering, kunna hinna utfärdas. Med afseende härå har, i öfverensstämmelse med generaltullstyrelsens därom framställda förslag, ett särskildt öfvergångsstadgande i ämnet blifvit infördt i författningsförslaget.

Då det nu föreliggande författningsförslaget, som afser att fastställa de hufvudprinciper, hvilka skola gälla vid meddelandet af tillstånd till åtnjutande af provianteringsfrilagersrätt, för sin tillämpning blir beroende af de särskilda bestämmelser i förekommande fall, som Kungl. Maj:t kan komma att i administrativ väg utfärda, synes det mig vara lämpligt, att det må ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma tiden för ikraftträdandet jämväl af den förordning i ämnet, hvars tillkomst fordrar Riksdagens medverkan.

Sedan departementschefen härefter uppläst ett inom finansdepartementet på grundvalen af generaltullstyrelsens förenämnda, den 11 februari 1910 öfverlämnade förslag utarbetadt förslag till förordning om provianteringsfrilager, hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå Riksdagen att antaga samma förslag samt besluta, att de nya bestämmelserna skulle träda i kraft å den tid, Konungen bestämde.

Denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle nådig proposition af den lydelse, bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ur protokollet:

Olof Ljungberg.